



Turgaus žmonės ir prekės

Visi esame pirkėjai. Perkame ne tik maksimose, dar tebeperkame ir turguose. Kelionėse, artimose (po Lietuvą ir Latviją) ir tolimose (Slovėnija, Prancūzija, Kinija, Amerika, Tunisas, Nepalas...), dažnai fiksuojame turgaus gyvenimo spalvų ir formų įvairovę, išimintinus prekeivių ir pirkėjų veidus. Kartais veidus turi (ar jų neturi) ir prekės: rūpintojėliai, lietuvaitės, gyvūnai... Tik batai, sustatyti eilėmis, atrodo visi vienodi, serijiniai – jie dar nenudėvėti, neturi biografijos, nėra ko ir lyginti su garsiaja Van Gogo nutapyta senų batų pora...

Daugiaprasmiškai sakoma, kad perkama ir parduodama viskas. Ir iš tiesų – turgaus prekių įvairovė neišmatuojama, neapbrėpiama: antai kinai valtelėmis į turgų gabena paklausia prekę – Pekino kopūstus, Paryžiaus bukinistai Senos krantinėje siūlo knygų, slovėnai turgavietėn rieda išvaizdžiais vežimėliais, kupiniais ryškiaspalvių gėlių... Latvijos prekijai vilioja Baltijos auksu – gintaru, kinai pirkėjus gundo perlų vėriniais, o Tunise akį traukia dykumos rožių žiedai... Turistus užburia pasaulio turgų perteklius, apstumas. To apstumo nespėji fiksuoti, caksėti fotoaparatu, juk reikia dar ir šį bei tą nusipirkti, pasiderėti dėl kainos. Lankomasi turguje ne tik ieškant suvenyrų ir lauktuvių. Turgus atspindi šalies kultūrą, papročius, tradicijas. Tai visada nesuvaidinta, iškalbinga, autentiška erdvė.

Rečiau fotografuojame Lietuvos turgus. Juose perkame. Bet kokių įdomių rakursų aptinkama, jei po juos pasidairo! Koks spalvingas ir mūsų lietuviškas turgus! Prekiaujama sėklomis ir lašiniai, paršeliais ir triušiais, mediniais krokodilais ir tikromis žuvimis... Galima išsigyti ne tik minėtų trispalvių suvenyrinių lietuvių ir nuliūdusių rūpintojėlių, bet ir saldžių skruzdėlynų, aštrių krienu, velykinių margučių ir skardų Velykų pyragui kepti... Dailininko Gerardo Bagdonavičiaus (1901–1986) užfiksuotas sovietmečio Šiaulių turgus (prof. Vytenio Rimkaus kolekcija) atspindi miesto praeitį: dabar centrinėje turgavietėje nebepamatysi arklių ir vežimų... Mažos mergaitės tėvelių su pirkiniais laukia jau ne vežimuose, o automobiliuose. Šiandien prekiaujama ir netradicinėse erdvėse. Neretai per miesto šventes centrinė Šiaulių Vilniaus gatvė tampa mugės vieta: net prie Povilo Višinskio paminklo pardavinėjami mediniai malūnai (tokios sodo dekoracijos), turgaus vieta kartais tampa ir Arena – moderniausias miesto kultūrinis pastatas trumpam pavirsta blusų turgumi. Seni lagaminai ir knygos, visokie nesuprantamos paskirties gelžgalėliai laukia naujo šeimnininko... Ir padėvėtų drabužių humanos (mėšlynėliai,

„ponių laimės“, skudurynai...) – populiaros ir, galima drąsiai teigti, mėgstamos vi-soje Lietuvoje. Išpūdingame Vilniaus Kaziuko (verbų) turguje – graži senosios ir šiuolaikinės tautodailės sampyna. Lietuvos turguose virte verda gyvenimas...

O žmonės? Jie perka ir parduoda. Žioplinėja, kalbasi, derasi, reklamuoja, ap-žiūrinėja prekes, kuičiasi po prekių stirtas, rietuves ir dėžes, laukdami pirkėjo nuo-bodžiauja ir skaito laikraštį, linksmina mugės dalyvius... O kiti – fotografuoja, įamžina, pateikia savo išpūdį ar požiūrį...

Parodoje „Mano turgus“ eksponuoti 14 autorių (moksleivių, studentų, dėstyto-jų...) darbai, tarp jų – ir istorinės Gerardo Bagdonavičiaus nuotraukos. Profesorius Vytenis Rimkus prisimena, kaip jo kolekcijoje atsirado žinomo šiauliečio dailinin-ko fotografijos: „G. Bagdonavičiaus nuotraukos pas mane kaupėsi įvairiais būdais: dalį dovanojo autorius, kita dalis – po dailininko mirties palikimą perėmus ‘Auš-ros’ muziejui, liko labai daug visokių atliekų, kurias aš nuodugnai peržiūrėjau ir visokius dalykėlius – popierius, eskizus, nuotraukas – atsirinkau. Dalį man atidavė ir kai kurie šiauliečiai, kuriems tie popieriai pasirodė nereikalingi.“

* * *

Konferencijos „Turgus kultūroje“ fotokonkurso „Mano turgus“ nugalėtojai

- I vieta – Be pavadinimo. Autorė Vytautė Biliūtė, Kelmės „Aukuro“ vidurinės mo-kyklos moksleivių fotostudija.
- II vieta – „Lietuvaitės“. Autorė Ieva Bilbokaitė, Šiaulių universiteto Humanitari-nio fakulteto Tarpkultūrinio ugdymo ir tarpininkavimo studijų programos I kurso magistrantė.
- III vieta – „Kaip pinama iš šiaudų, arba turgaus pamokos“. Autorė Regina Kva-šytė, Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedros docentė.

Doc. D ž i u l j e t a M A S K U L I Ū N I E N Ė
Šiaulių universitetas